

ทะเบียนราษฎรชาวบ้าน
ปี พ.ศ. 2564

องค์การบริหารส่วนตำบลกระหวะ
อำเภอมาบอ จังหวัดปัตตานี

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาการทำเครื่องจักสานจากใบเตยหนาม

ประวัติความเป็นมา

คนไทยรู้จักใช้เตยมาทำเป็นเครื่องจักสานเพื่อประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ในครัวเรือน มาตั้งแต่สมัยอดีต โดยเฉพาะการสานเสื่อเพื่อใช้สำหรับปูนั่ง ปูนอน และเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในพิธีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม เนื่องจากเตยมีคุณสมบัติที่เหนียวและทน ประกอบกับเป็นพืชที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น เรามักพบต้นเตยเจริญเติบโตได้ดีในสภาพพื้นที่ชื้นแฉะและมีดินทรายปนอยู่ หรือในพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าบริเวณลำธาร และริมชายหาด มีเตยหลายชนิดที่สามารถนำ มาใช้จักสานได้

ประวัติการเรียนรู้และการดำเนินงาน

นางลีเมาะ สะมะอาลี ชาวไทยมุสลิม อยู่บ้านเลขที่ 2/2 หมู่ที่ 3 ตำบลกระหวะ อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี เป็นผู้หนึ่งที่ได้รับการสืบทอดภูมิปัญญาการทำเครื่องจักสานจากใบเตยหนาม โดยเรียนรู้การฝึกสานใบเตยหนามจากผู้เป็นน้า และเป็นผู้ที่สืบสานการจักสานจากใบเตยหนามมาจนถึงปัจจุบัน ในขณะที่ครัวเรือนอื่นๆ ในชุมชนเลิกทำไปแล้วจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้การทำเครื่องจักสานของนางเอียด เซน็ดพิซ คือ ต้องการทำเครื่องจักสาน เพื่อไว้ใช้ในครัวเรือน โดยนำทรัพยากรที่มีในธรรมชาติของท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นสิ่งของเครื่องใช้ ดังเช่นปัจจุบันยังคงมีคนนิยมงานหัตถกรรมพื้นบ้านจากใบเตยหนามอยู่บ้าง ส่วนใหญ่เป็นลูกค้านำมาสั่งทำ โดยเฉพาะเสื่อจากใบเตยหนามสำหรับใช้ในพิธีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการประกอบพิธีตามประเพณีที่สืบทอดกันมา ทำให้การทำเครื่องจักสานจากใบเตยหนาม จึงเป็นงานหัตถกรรมที่ยังคงได้รับความนิยมและอยู่คู่กับวิถีชีวิตของชาวไทยมายาวนาน

การสร้างสรรคงานหัตถกรรมจากใบเตย เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาโดยช่างฝีมือ พื้นบ้านจนเป็นงานหัตถกรรมประจำถิ่นที่สร้างรายได้และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในภาคใต้

วัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้

- (1) เติยหนาม
- (2) มีดพร้า
- (3) มีดจิกซี่เตยขนาดเล็ก-ใหญ่
- (4) มีดด้ามเล็ก
- (5) ไม้ซูด
- (6) กระป๋องย้อมสี
- (7) ไม้พิน
- (8) ไฟแช็ก

วิธีการทำเสื่อเตยหนาม

ประโยชน์

ใช้เสื่อเตยสำหรับนอน หรือนั่งเล่นใช้ประดับตกแต่ง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อไผ่ดักกุ้ง (บาโละอูแด)

ชื่อผู้ครอบครอง นายมะแซ แวอาเนาะ อยู่บ้านเลขที่ 59/2 หมู่ที่ ๒ ตำบลกระหวะ
อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี 94190

ประเภทงานหัตถกรรมพื้นบ้าน (จักสาน)

ประวัติความเป็นมาไผ่ดักกุ้ง หรือ บาโละอูแด ตามภาษาเรียกมลายูท้องถิ่น เป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำประเภทกุ้ง หรือที่เรียกว่ากุ้งนา ไผ่ดักกุ้ง หรือบาโละอูแด ที่สานทำมาจากก้านมะพร้าว โดยนำก้านมะพร้าวมาเหลาเอาใบออก แล้วนำมาสานให้เป็นรูปทรงกระบอก ซึ่งไผ่ดักกุ้งจะมีส่วนสำคัญที่เรียกว่า “งา” มีลักษณะคล้ายกรวยเป็นช่องทางให้กุ้งเข้าไป นำมาใส่ตรงกลางช่วงปลายด้านหนึ่ง เพื่อเป็นช่องให้กุ้งเข้าไปในไซ ส่วนปลายอีกด้านหนึ่งจะใช้ฝาปิดไว้กันกุ้งออกจะใช้เวลาวางจะการทำนาสานเครื่องมือ เครื่องใช้เอาไว้อีกเอง หากมีผู้สนใจซื้อ ก็จะขายให้ ซึ่งผลงานที่ผลิตนั้นมีคุณภาพดี สวยงาม

วัสดุที่ใช้

1. ก้านมะพร้าว
2. ไม้เลื่อย
3. ไม้ไผ่
4. เชือกไนล่อน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำใบจาก จากต้นจาก

ประวัติความเป็นมา ต้นจากเป็นพืชเก่าแก่อายุถึง ๗๐ ล้านปี มีการกระจายพันธุ์ทั่วไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้ พบได้ทั้งบริเวณน้ำจืดและน้ำเค็มปนกัน และเป็นพืชในสกุลปาล์ม เพียงชนิดเดียวที่ขึ้นในป่าชายเลน หรือบริเวณริมคลองที่มักมีน้ำจืดและน้ำเค็มปนกัน ส่วนมากจะขึ้นเป็นดงขนาดเล็กใหญ่ เรียกกันว่า ดงจาก หรือป่าจาก ในอดีตมีการใช้ประโยชน์จากต้นจากอย่างมากมายโดยการใช้มุงหลังคา หลังคาจาก แฝกที่ทำจากหญ้าคา ใบตองตึง แผ่นไม้สัก แผ่นดินเผา ล้วนเป็นวิถีชีวิตของคนในสมัยก่อน สังกะสีและกระเบื้อง จนมาถึงเมทัลชีทในปัจจุบันนี้ ,

นางมะเยา ลาตะ เป็นชาวบ้าน ม.๑ บ้านกาแลตือเงาะ ตำบลกระหวะ อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี แต่เดิมมีอาชีพเป็นผู้รับจ้างตัดยางพาราจากนายจ้างรายใหญ่ แต่เนื่องด้วยราคายางพาราดกต่ำและบวกกับอายุเพิ่มขึ้นทำให้หันกลับมาประกอบอาชีพทำใบจากในท้องถิ่น

วิธีทำง่ายๆ เมื่อได้ยอดจากสำหรับทำมา ต้องพักไว้ในที่ร่มไม่ให้โดนแดด เพราะใบจะเหี่ยว ตอนที่นำมาทำก็จะสับออกทีละครั้งซึ่งจะได้ทีละใบ โดยสับจากโคนขึ้นมาหาปลายยอดจนกระทั่งหมดใบ แล้วพลิกอีกข้างสับต่อจนกระทั่งหมด จำนวนการสับมาคำนวณให้ดูว่าจะต้องทำให้หมดภายในวันเพราะใบจะแห้ง แล้วนำมาลอกเจียหรือเยอบางเหมือนฟิล์มออก เนื่องจากเยื่อนี้ไวต่อไฟจะทำให้ใบจากไหม้เร็วเกินไปจึงต้องเอาออก เมื่อลอกเจียออกตลอดทั้งใบแล้ว ก็นำมาม้วนกับนิ้ว เหลือโคนใบไว้ เพื่อแทงกลับเข้าไปในวงใบจากที่ม้วนแล้วดึงออกจะทำให้ใบจากกลายเป็นเกลียวยึดเข้าด้วยกัน แล้วนำไปตากแดด ถ้าแดดดีๆ จะใช้เวลาประมาณ ๒ ชั่วโมงก็เป็นอันใช้ได้

หลังจากนั้นก็นำมาคลี่และพับเป็นท่อนๆ ยาวประมาณ ๖ เซนติเมตร แล้วใช้เศษใบจากมัดไว้เป็นท่อนๆ พร้อมสำหรับจำหน่าย ใบจากแบบนี้คนซื้อจะนำไปตัดหัวท้ายเอาเองเมื่อต้องการสูบ เนื่องจากวิธีทำนี้เป็นวิถีธรรมชาติ แนะนำให้ห่อหนังสือพิมพ์แล้วใส่ตู้เย็นไว้ แล้วค่อยนำมาใช้เพราะใบจากจะขึ้นราดำถ้าเก็บไว้นานเกินไป วันหนึ่งๆ ถ้าแดดดี จะทำได้อย่างมากสุดก็แค่ใบจากสามลำเท่านั้น ราคาจำหน่ายที่ร้านขึ้นละ ๓ บาท ส่วนใหญ่ลูกค้าจะเป็นชาวบ้านที่ซื้อไปสูบเองหรือแม่ค้าที่นำไปขายต่ออีกที ชาวบ้านที่รู้จักมักจะเลี้ยงการซื้อใบจากของโรงงานที่ส่วนใหญ่จะรุมกันมาเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดราดำซึ่งค่อนข้างเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

วิธีทำเป็นบุหรีก็นำใบจากมา ๒ ใบ แล้วใส่ยาเส้นแล้วมวน สำหรับคนไม่เคยมวนจะยากในตอนแรกๆ เนื่องจากใบจากสั่นกว่ากระดาษ แต่สำหรับคอบุหรีแล้ว มวนครั้งสองครั้งก็คงจะชำนาญ ใบจากที่ตากแห้งจะมีกลิ่นหอมอ่อนๆ คล้ายใบลานตากแห้งที่นำมาสานหมวก คอบุหรีอย่างชาวบ้านไม่เคยคิดที่จะสูบบุหรีกันกรองของโรงงานยาสูบหรือบุหรีนอกให้เปลืองเงิน บุหรีใบจากน่าจะสูบกกว่าเป็นไหนๆ

กรรมวิธีการผลิตใบจาก จากต้นจาก

ผลิตภัณฑ์ OTOP ชุดผ้าละหมาด

ชื่อ นายฮานาฟี พีรีซี

การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ที่อยู่ปัจจุบัน ม.๒ ต.กระหวะ อ.มายอ จ.ปัตตานี

สถานภาพครอบครัว มีคู่สมรส

ภูมิปัญญา

มีความสามารถในการปักลายผ้าละหมาด ซึ่งมีความวิจิตร งดงาม

ผลงานที่ได้รับการยกย่อง

ผ้าละหมาด เป็นเครื่องนุ่งห่มของสตรีที่ใช้ในการประกอบศาสนกิจ จำเป็นต้องมีประจำตัวและประจำบ้านเพื่อใช้ในการละหมาดจะมีหลายแบบเพื่อใช้ปกปิดร่างกายในการทำพิธีศาสนกิจ

ผ้าละหมาด เป็นเครื่องแต่งกายที่ใช้กันเป็นประจำในชีวิตประจำวันของสตรีมุสลิมะฮ์ทุกคนที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งผ้าละหมาดเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับสตรีมุสลิมะฮ์โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีคนไทยนับถือศาสนาอิสลามอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่ งานฝีมือปักจักรเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดกันมา นายฮานาฟี พีรีซี จึงอนุรักษ์ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเอาไว้ เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเพื่อตอบสนองความต้องการของสตรีมุสลิม ฝีมือการปักลวดลายที่สวยงาม ปรานีดีเป็นที่ต้องการของลูกค้าเนื่องจากมีความชำนาญด้านการปักจักรเป็นเวลานานจน ผลิตภัณฑ์สามารถเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ของตำบลกระหวะสร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิตต่อไป

ผลิตภัณฑ์ OTOP ชุดผ้าละหมาด

ประวัติและผลงานปราชญ์ชาวบ้าน

นางรอปีอะ ปูเต๊ะ

นางรอปีอะ เป็นคนในพื้นที่บ้านพอบาเซ หมู่ที่ ๒ ตำบลกระหวะ อำเภอยะมาล จังหวัดปัตตานี ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านขนมไทยจากผู้เฒ่าผู้แก่ จนมีประสบการณ์ทางด้านนี้มาไม่น้อยกว่า ๒๐ ปีแล้ว

ประวัติและผลงานปราชญ์ชาวบ้าน

นางสาวมิสยะห์ นาแว

นางสาวมิสยะห์ นาแว เป็นคนในพื้นที่บ้านพอเบาะ หมู่ที่ ๒ ตำบลกระหวะ อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านขนมไทยจากผู้เฒ่าผู้แก่ จนมีประสบการณ์ทางด้านนี้มาไม่น้อยกว่า ๑๕ ปีแล้ว

